

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Пасіцької Оксани Ігорівни
на тему: «Соціально-економічна діяльність українців Галичини
(1919–1939)»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за
спеціальностями: 07.00.01 – історія України і 07.00.02 – всесвітня історія

Сучасні соціально-економічні процеси в Україні визначаються складною та суперечливою природою. Важливу роль у структурі економіки, формуванні української ідентичності, моральних та ціннісних засад стала господарська самоорганізованість українців. Без достовірної і повної, цінної і актуальної, якісної і зрозумілої інформації неможливо розкрити історичний досвід господарського руху галицьких українців у міжвоєнний період, що сприяє усвідомленню традицій національного господарського життя та його ролі у суспільно-політичних процесах. Це дозволяє говорити про актуальність теми роботи Пасіцької Оксани Ігорівни «Соціально-економічна діяльність українців Галичини (1919-1939)», яка присвячена дослідженню проблем в контексті проведеного комплексного аналізу соціально-економічної структури краю, що дозволив змодельовати перспективу його розвитку, зокрема, виробничу й невиробничу інфраструктуру. Розвиток кооперації та підприємницького руху українців 20-30-х років ХХ ст. є важливим фактором для осмислення суспільно-економічних і політичних реалій України.

Сказаного цілком достатньо, щоб зробити важливий висновок про важливість, потрібність і своєчасність цього дослідження, тема відзначається науковою новизною, актуальністю і суспільною значимістю.

Авторка дисертаційної роботи здійснила поглиблене вивчення господарської активності українців на регіональному рівні. О. Пасіцька слушно зауважує, що заявлена нею наукова проблема жодного разу не ставала предметом комплексного дослідження істориків та економістів. В науковій

літературі деякі питання соціально-економічних відносин у Східній Галичині подані фрагментарно. Досить часто дослідники відображали інтереси політичної кон'юнктури у контексті тих чи інших історичних процесів, нехтуючи науковою об'єктивністю. Дисертація О.Пасіцької є спробою доповнити тематично споріднені їй роботи і виокремити особливості суспільного та економічного життя краю, основні аспекти інтенсивної господарської активності української спільноти у 20-30-х роках ХХ ст.

У роботі чітко окреслено предмет, об'єкт, мету, завдання, хронологічні та територіальні рамки дослідження. Цілком обґрунтовано, що для логічного викладу матеріалу, пояснення ключових етапів господарського розвитку Східної Галичини дисертантка розширює хронологічні рамки та робить історичні екскурси з кінця ХІХ ст.. Певне застереження необхідно висловити щодо географічних меж роботи, тому що в тексті йдеться про Східну Галичину, однак авторка використовує термін Галичина.

Основні результати досліджень дисертантки опубліковано у 40 наукових працях (з них 23 наукових статей у фахових виданнях), зокрема в індивідуальній монографії здобувачки □ «Львівський Манчестер» і «Галицька Каліфорнія»: соціально-економічна діяльність українців Галичини (20□30-ті роки ХХ ст.)», історичному нарисі, підрозділі колективної монографії, 6 публікаціях в зарубіжних періодичних виданнях, 17 публікаціях у фахових виданнях.

Результати дослідження апробувалися на двадцяти науково-практичних всеукраїнських та міжнародних конференціях, наукових семінарах й конгресах. Автореферат розкриває методи дослідження й відображає основний зміст дисертації.

Основні результати і теоретичні положення дисертації Оксани Ігорівни Пасіцької складаються зі вступу, восьми розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Висновки дають відповідь на завдання, поставлені у вступі. Вони є оригінальними, достовірними, свідчать про наукову

новизну і практичну значимість роботи. Загальний обсяг дисертації становить 397 сторінок, список використаних джерел охоплює 1242 найменувань.

Структура дисертації повністю узгоджується із її назвою, метою і завданням. Дисертація належним чином оформлена, наукові положення викладені конкретно і логічно, висновки ґрунтуються на результатах авторських досліджень.

Зміст дисертаційної роботи, зокрема її історіографічна частина засвідчують про глибоку обізнаність авторки зі станом наукової проблеми, що дозволив здобувачці чітко окреслити коло питань, які потребують вивчення, і відповідно до того побудувати дослідницький процес. Тут вдало виокремлено характерні особливості вітчизняної, польської та української діаспорної історіографії.

Дисертаційне дослідження Пасіцької Оксани Ігорівни «Соціально-економічна діяльність українців Галичини (1919-1939)», не позбавлене, на жаль, і від дискусійних питань та деяких неточностей. Варто зазначити, що історіографічний аналіз у окремих відступах виглядає доволі фрагментарним і нагадує бібліографію, а характеристика деяких видань іноді подібна на анотації до книжок (с.28-31; 34-40). У підсумку історіографічного аналізу здобувачкою підкреслено прогалини у висвітленні згаданої теми. Загалом вважаємо, що в докторській дисертації не зовсім доцільно обмежуватися згадуванням багатьох авторів, а конкретно вказати внесок дослідників у розкриття теми економічної активності українців Східної Галичини. Від такого викладу матеріалу дисертація тільки б виграла.

Слід наголосити на тому, що дисертантка не повністю опрацювала публікації науковців, які досліджували дану тематику за останні 5 років, а саме варто було б використати науковий доробок д.і.н. В.Виздирка, який має наукові праці дотичні до теми роботи О. Пасіцької¹.

¹ 1. Виздрик В. Галицьке село: соціально-економічне життя та суспільно-політичні процеси (1919-1939) / В. Виздрик. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2015. – 394 с. + іл.; Виздрик В. Діяльність українських політичних партій у відновленні сільськогосподарської кооперації в 20-30-х рр. XX ст. на західноукраїнських землях / В. Виздрик // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2013. – Вип. 24. – С. 46–51.; Виздрик В. Роль Українського педагогічного

Представницькою виглядає джерельна база дисертаційного дослідження у якому авторка використала матеріали п'яти державних архівів в тому числі двох центральних архівів України (Центрального державного архіву громадських об'єднань України й Центрального державного історичного архіву України, м. Львів), а також трьох обласних архівів України (Державний архів Львівської області, Державний архів Івано-Франківської області, Державний архів Тернопільської області). Здобувачкою залучено значну кількість документів з Архіву нових актів у Варшаві.

У дисертаційній роботі Оксани Ігорівни Пасіцької широко використано опубліковані документи, нормативно-правові акти, матеріали переписів, періодичні видання, мемуари тощо. До наукового обігу вперше залучається широке коло нових джерел та маловідомих документів і матеріалів. Чимало архівних й оприлюднених матеріалів отримали нове бачення, їхні дані аналізуються під новим кутом зору.

У розділі 2 «Теоретико-методологічні засади дослідження» дисертантка вдало обрала інструментарій, який враховує сутність об'єкта дослідження та розкриває зазначену тему і подає науково аргументовані висновки. Виправданим є використання перевірених принципів наукового пізнання – історизму, об'єктивності, наукової упередженості та наступності, багатофакторності, а також методи дослідження – історико-порівняльного, історико-фінансового, системно-аналітичного, проблемно-хронологічного аналізу й синтезу та ін. Важливим є також розкриття змісту понять, термінів та категорій, які відображають суть досліджуваної наукової проблеми історичного періоду. Дисертантка пояснює значення термінів «соціально-економічна діяльність», «кооперація», «приватне підприємництво», «фахова освіта», «виставково-ярмаркова діяльність», «соціально-економічна доктрина ГКЦ» тощо. Варто було б чітко конкретизувати використання яких методів дослідження допомогло у розв'язанні конкретних завдань розділів дисертації.

О. Пасіцька стверджує, що робота має міждисциплінарний характер і теоретико-методологічні засади ґрунтуються на міждисциплінарності, де на перше місце чомусь винесена соціологія, друге займає історія, а третє – економіка.

Загалом можна погодитися із структурою дисертаційної роботи в основу якої покладено проблемно-хронологічний принцип. Вона дала змогу авторові окреслити головні напрями економічної політики Польщі на території Східної Галичини, простежити етнодемографічні зміни, соціальну стратифікацію населення, економічний розвиток Галичини, проблему розвитку кооперації та приватного підприємництва, участь ГКЦ у соціально-економічних процесах Галичини, виставково-ярмаркову діяльність та створення мережі професійних навчальних закладів.

Разом з тим, необхідно вказати, що окремі положення розділу 3.2 «Галичина у європейській економічній кон'юктурі» носять описовий характер, де подано коротку історію економічного розвитку міжвоєнної Польщі. Робота тільки б виграла, якби було зроблено порівняльний економічний аналіз окремих регіонів Польщі Східної та Західної Галичини.

Однією з особливостей економічного розвитку галицьких земель став розвиток українського кооперативного руху, який протистояв національній та економічній політиці Польської держави. Зауважимо, що у розділі 4 “Кооперація як соціальна мобілізація” здобувачці вдалося не лише охарактеризувати різні види українського кооперативного руху та його досягнення, а й висвітлити по-новому теоретичну та практичну діяльність товариства “Сільський господар”, як суспільну ініціативу розвитку аграрного сектора економіки, а також участь у культурно-освітніх процесах та співпрацю з державними установами. Натомість вважаємо за необхідне провести деяку аналогію з економічним розвитком Західної Галичини, в якій проживали переважно етнічні поляки. Доречно було б порівняти як реалізовувалася соціально-економічна політика щодо поляків, євреїв у порівнянні з українцями в Східній Галичині. Зауважимо, що ця тематика поверхнево відображена в

тексті роботи, зокрема необхідно було б чіткіше провести паралелі у висновках автореферату і дисертації.

Важливе місце у спротиві асиміляції та підвищенні загальноосвітнього і фахового рівня галицького українця посідали приватні педагогічні, просвітні, кооперативні товариства «Просвіта», «Рідна школа», «Маслосоюз», жіночий кооператив «Труд», «Сільський господар», РСУК, а також Греко-католицька церква, які прагнули виховували молодь у християнському та патріотичному дусі.

У розділі 6 «Соціальна та економічна діяльність ГКЦ» висвітлено діяльності митрополита А. Шептицького, Т. Войнаровського, О. Нижанківського та ін. при цьому поза увагою дисертантки залишилася діяльності єпископа Григорія Хомишина на Станиславщині, який багато уваги приділяв меценатству, кооперації та просвітництву. Відомо, що з ініціативи Г.Хомишина велася харитативно-допомогова діяльність, а саме: діяло товариство «Івана Милостивого», кооператив «Священнича поміч», дієцезіальний фонд. Спільно з митрополитом А.Шептицьким митрополит Г.Хомишин був одним із фундаторів Земельного банку іпотечного, фінансової установи, яка дбала про розвиток українського підприємництва і капіталу.

Але вказані недоліки не знижують наукової та практичної цінності дослідження та одержаних результатів.

Попри висловлені вище окремі зауваження й побажання, які мають переважно рекомендаційний характер й можуть бути враховані у подальшій науковій роботі здобувачки, дисертаційна праця О. Пасіцької є завершеним оригінальним самостійним дослідженням. Зміст дисертації викладено у логічній формі. Науково-довідковий апарат оформлено відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

Багато з зазначених вище пропозицій та розробок здобувачки О.Пасіцької, відображено в опублікованих наукових працях у відкритому друку.

В цілому дисертаційна робота Оксани Ігорівни Пасіцької «Соціально-економічна діяльність українців Галичини (1919–1939)» є завершеною

науковою працею, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до докторських дисертацій, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України і 07.00.02 – всесвітня історія.

Офіційний опонент

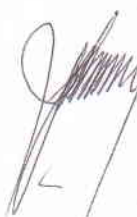
професор кафедри гуманітарних наук
Національної академії Сухопутних військ
ім. гетьмана Петра Сагайдачного,
д.і.н., доцент

В. Виздрик

Підпис В. Виздрика засвідчую

Заступник начальника Національної академії
з наукової роботи
д.і.н., доцент
полковник

А. Слюсаренко

